

SZÖVETSÉGES VAGY ELLENFÉL? – AZ EU-USA „DIGITÁLIS KERESKEDELMI HÁBORÚJÁNAK” MARGÓJÁRA *

Bak Márton Ferenc¹

A legnagyobb világgazdasági szereplők egyre éleződő konfliktusa figyelhető meg napjainkban. A nemzetközi kereskedelem szereplőinek súlya egyre inkább szélsőségessé válik, csak az USA, az Európai Unió és a Kínai Népköztársaság a világgereskedelmi forgalom 42%-át bonyolítja,² így ezen szereplők viszonya határozza meg napjaink globális gazdaságát. A 2020-as amerikai választások fényében felmerül a kérdés, hogy partnerre talál-e az Európai Unió Joe Biden adminisztrációjában a digitális platformok monopóliumának megtörése tekintetében?

1. Bevezetés

Sokszor tapasztalhatjuk azt, hogy Európai Unióval ellentétben a világgereskedelem másik két nagy szereplője, Kína és az Egyesült Államok kevésbé megosztott - mind gyakorlati mind jogi szabályozási megoldásokat tekintve – így képes a gyors, egységes reakcióra a gazdaságukat érő kihívások és problémák kezelésére.

Az uniós közös kereskelempolitika meghatározása számos „buktatót” rejt magában, mivel a kizárólagos hatáskörök gyakorlása során gyakran hatással vannak megosztott, vagy tagállami hatáskörben lévő szakpolitikákra, így a kizárólagos hatáskör gyakorlása gyakran akadályokba ütközik. A 2020-as amerikai választások fényében felmerül a kérdés, hogy partnerre talál-e az Európai Unió Joe Biden adminisztrációjában a digitális platformok monopóliumának megtörése tekintetében?

A napjainkban tartó transzatlanti gazdasági ellenségeskedés egyik fő mozgatórugóját, a digitális óriásvállalatok körüli versenyjogi és adózási problémák képezik. Az Atlanti óceán mindkét oldalán súlyos aggályok merültek fel ezen monopolsztikus óriáscégek versenyellenes gyakorlatával és egyre növekvő politikai befolyásával kapcsolatban, azonban korántsem egyértelmű, hogy az amerikai óriáscégek megregulázása Európában miért állna érdekében az USA-nak.

Mint ismert a digitális óriáscégek nagyrészt amerikai vállalatok, amelyeknél óriási gazdasági hatalom és innovációs potenciál koncentrálódik, s a legtöbb esetben nincs versenytársuk saját piacaikon. Mindennek fő oka, hogy ezen vállalatoknak a digitális kor hajnala óta rendelkezésükre állt az Egyesült

* DOI 10.21867/KjK/2021.1.3.

¹ Bak Márton Ferenc, joghallgató, DE-ÁJK

² Eurostat: Nemzetközi árukereskedelem kivonatolt anyagai, elérhető: <https://cutt.ly/ZhQ0XUI> (letöltés dátuma: 2020. október 5.)

Államok óriási piaca és fogyasztóinak tömege a növekedéshez, ebből kifolyólag példátlan tökefelhalmozásra voltak képesek. Ennél fogva olyan piaci pozíciókra tettek szert, mely alkalmas az erőfölénnyel való visszaélésre.

2. Problémák és válaszok

Joe Biden elnökségétől egyértelműen a Donald Trump alatt fagyossá vált transzatlanti kapcsolatok javulását ezzel párhuzamosan az elakadt TTIP tárgyalások lehetséges folytatását várják a szakértők, azonban kérdés, hogy a nagy amerikai technológiai cégek támasztotta versenyjogi problémák vonatkozásában támogatóra talál-e Margrethe Vestager az új amerikai elnök személyében.

Az Európai Unió a 2010-es évektől kezdődően nagyszabású antitröszt eljárásokat indított a technológiai monopol cégek ellen (a legjelentősebbek a Google anyavállalata, az Alphabet inc. ellen indítottak), melyek eurómilliárdos büntetésekkel végződtek.

Elmondható, hogy míg Trump viszonya rendkívül rossz volt a Big Data vállalatokkal (ez a rossz viszony a jelenlegi elnökválasztási kampányban csúcsonodott ki), az Európai Unió ellenük indított versenyjogi eljárásait beillesztette protekcionista retorikájába és egyenesen az Egyesült Államok elleni támadásként értelmezte azokat, kijelentve, hogy a technológiai óriásvállalatokra vonatkozó jogi lépések az USA hatáskörébe tartoznak.

Globális problémát okoz az is, hogy a digitális gazdaság adóztatása még nem megoldott kérdés, komoly igény van ugyan az egységes digitális adórendszer kidolgozására, de mindeddig erre nem került sor. Az Egyesült Államok csak és kizárólag nemzetközi alapokon nyugvó adózási megoldást fogad el, s ahol tudja, igyekszik lassítani annak tető alá hozását. Mindebből kifolyólag a vizsgált vállalatok gyakran élnek az adóelkerülés különféle eszközeivel is.

3. Hiányzó uniós hatáskörök vagy nem megfelelő szabályozás?

Eközben az Unió rendkívül aktív, dán versenyjogi biztos, Margarethe Vestager jelenleg a legnépszerűbb uniós biztos, amiben nagy szerepe van a monopolhelyzetben lévő technológiai óriások elleni fellépésének.³ Ennek köszönhetően az Európai Unió lett az ilyen típusú törekvések úttörője, és kiemelt ügyként kezeli a digitális gazdaságra vonatkozó szabályozás kidolgozásának ügyét. Mind a francia digitális adó bevezetése, mind az uniós

³ <https://ado.hu/ado/vestager-mihamarabb-adot-vetne-ki-a-digitalis-oriascegekre/> (letöltés dátuma: 2020. október 5.)

intézmények modern szabályozást sürgető állásfoglalásai⁴ ezt a tendenciát igazolják.⁵

A Trump adminisztráció mind a nemzeti szintű (francia digitális adó), mind a nemzetközi szintű (OECD tárgyalások a digitális vállalatok egységes adóztatásáról) megoldást ellehetetlenítette. A transzatlanti kereskedelmi viszálykodás egyik „hadszínterét” ez a konfliktus adta, melynek során az USA büntetővámokat vetett ki az európai termékekre a versenyjogi bírságokra válaszul. Belföldön azonban elkerülhetetlenül a figyelem központjába kerültek a tech cégek, és a Trump adminisztráció hajlott is a vele alapvetően ellenséges óriásvállalatok elleni lépésekre és hatalmas volumenű trösztellenes eljárást indított a Google és az Apple ellen, valamivel később pedig a Facebook ellen is eljárás indult. Donald Trump Kínával szemben folytatott kereskedelmi háborúja is érzékenyen érintette a Big Data cégeket (különösen az Apple-t), tekintve, hogy az óriási kínai piacon rendkívüli árbevételt realizáltak⁶, a kínai piachoz való szabad hozzáférés erős motiváció lehet a szilícium völgyi óriásoknak az oldalváltásban.

A szóban forgó vállalatok monopol helyzete és egyre növekvő politikai befolyása a nemrégiben lezajlott amerikai elnökválasztás egyik fő témáját alkotta. A végül győztesként kikerülő Joe Biden kampányában kilátásba helyezte a social media platformok számára kulcsfontosságú, az amerikai távközlési törvény 230. cikkelyének (ez a jogszabály biztosítja, hogy a platformok ne lehessenek perelhetők a felhasználók által közzétett tartalomért) visszavonását, mindezt azzal indokolva, hogy teret enged az álhíreknek és ezáltal dezinformációnak. Biden és környezete tehát elsősorban a politikai nyilvánosságban betöltött szerepük miatt támadná a tech cégeket, azonban a demokrata párt balszárnya Bernie Sanders és Elizabeth Warren vezetésével egyenesen a vállalatok feldarabolását tűzte ki célul.⁷

A digitális monopóliumok körül tehát ha úgy tetszik „elfogyott a levegő”, tekintve, hogy Donald Trump által kialakított világgazdasági környezet korántsem volt kedvező számukra, valamint eljárások és szenátusi meghallgatások sora indult ellenük. A két demokrata elnökjelölt közül Bernie

⁴ A Tanács (2020/C 202 I/01) következtetései Európa digitális jövőjének alakításáról. Elérhető: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a20z0009.cou>

⁵ <https://www.gouvernement.fr/en/digital-tax> (letöltés dátuma: 2020. október 5.)

⁶ Vajna Tamás (2018): A legnagyobb amerikai tech-óriások százmilliárdos bevételét veszélyezteti Donald Trump kereskedelmi háborúja. Elérhető: <https://qubit.hu/2018/05/16/a-legnagyobb-amerikai-tech-oriasok-szazmilliardos-bevetelet-veszelyezteti-donald-trump-kereskedelmi-haboruja> (letöltés dátuma: 2020. október 5.)

⁷ Elizabeth Culliford (2020): Where U.S. presidential candidates stand on breaking up Big Tech. Elérhető: <https://www.reuters.com/article/us-usa-election-tech-factbox-idUSKBN1ZN16C> (letöltés dátuma: 2020. október 5.)

Saunders megválasztása katasztrofális következményekkel járt volna, tekintve, hogy a demokraták bal szárnyának támogatását élvező jelölt kimondottan a tech cégek feldarabolásával és befolyásuk drasztikus csökkentésével kampányolt. Így maradt a „mérsékelt-demokrata” Joe Biden, aki ugyan osztotta az óriáscégekkel kapcsolatban felvetett aggályokat, azokat elsősorban politikai és nem gazdasági vagy versenyjogi szempontból kritizálta. Ennek megfelelően helyezkedni kezdtek a szóban forgó vállalatok, és felsorakoztak Joe Biden mellé. Az Alphabet Inc. 21 millió, a Microsoft 17 millió, Amazon 8,9 millió, a Facebook 6 millió, az Apple Inc. pedig 5,7 millió dollárral támogatta a demokrata jelölt kampányát.⁸ A választás hajrájában, valamint az azt követő napokban pedig sorra „tiltották le” Donald Trump, még hivatalban lévő amerikai elnök fiókjait a platformjaikon, valamint bevallották, hogy megakadályozták bizonyos, Biden számára hátrányos hírek terjesztését.⁹ Megállapíthatjuk, hogy gesztusokban nem volt hiány Joe Biden felé, az azonban még kérdéses, hogy mindezek elérik a céljukat, vagyis, hogy szövetségesre találnak-e az új amerikai adminisztrációban a tech cégek egyeduralmuk fenntartására?

Források jegyzéke:

- A Tanács (2020/C 202 I/01) következtetése Európa digitális jövőjének alakításáról
- Chris Fox: Twitter and Facebook's action over Joe Biden article reignites bias claims. Elérhető: <https://www.bbc.com/news/technology-54552101> (letöltés dátuma: 2020. október 5.)
- Elizabeth Culliford (2020): Where U.S. presidential candidates stand on breaking up Big Tech. Elérhető: <https://www.reuters.com/article/us-usa-election-tech-factbox-idUSKBN1ZN16C> (letöltés dátuma: 2020. október 5.)
- Eurostat: Nemzetközi árukereskedelem kivonatolt anyagai, elérhető: <https://cutt.ly/ZhQ0XUJ> (letöltés dátuma: 2020. október 5.)
- <https://ado.hu/ado/vestager-mihamarabb-adot-vetne-ki-a-digitalis-oriascegekre/> (letöltés dátuma: 2020. október 5.)
- <https://www.gouvernement.fr/en/digital-tax> (letöltés dátuma: 2020. október 5.)

⁸ Sissi Cao-Jorden Zakarin: Big Tech and CEO's Poured Millions Into The Election. Here's Who They Supported. Elérhető: <https://observer.com/2020/11/big-tech-2020-presidential-election-donation-breakdown-ranking/> (letöltés dátuma: 2020. október 5.)

⁹ Chris Fox: Twitter and Facebook's action over Joe Biden article reignites bias claims elérhető: <https://www.bbc.com/news/technology-54552101> (letöltés dátuma: 2020. október 5.)

- Sissi Cao-Jorden Zakarin (2020): Big Tech and CEO's Poured Millions Into The Election. Here's Who They Supported. Elérhető: <https://observer.com/2020/11/big-tech-2020-presidential-election-donation-breakdown-ranking/> (letöltés dátuma: 2020. október 5.)
- Vajna Tamás (2018): A legnagyobb amerikai tech-óriások százmilliárdos bevételét veszélyezteti Donald Trump kereskedelmi háborúja. Elérhető: <https://qubit.hu/2018/05/16/a-legnagyobb-amerikai-tech-oriasok-szazmilliardos-bevetelet-veszelyezteti-donald-trump-kereskedelmi-haboruja> (letöltés dátuma: 2020. október 5.)